



DET KONGELIGE  
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

## Rundskriv

---

Landets kommuner  
Landets fylkesmenn  
De regionale helseforetak  
Statens helsetilsyn  
Sosial- og helsedirektoratet  
Private institusjoner og  
boliger med heldøgns omsorgstjenester

Nr.  
I-5/2006

Vår ref  
200601255-/HNR

Dato  
.12.2006

### **Rundskriv I-5/2006 – Internkontroll i og tilsyn med private institusjoner og private boliger med heldøgns omsorgstjenester – endring av forskrift om internkontroll og forskrift til lov om sosiale tjenester m.v.**

Ved kongelig resolusjon 1. desember 2006 er forskrift 20. desember 2002 nr. 1731 om internkontroll i sosial- og helsetjenesten (interkontrollforskriften) og forskrift 4. desember 1992 nr. 915 til lov om sosiale tjenester m.v. (forskrift til sosialtjenesteloven) endret. Endringene vil tre i kraft 1. januar 2007.

Med disse endringene blir private institusjoner og private boliger med heldøgns omsorgstjenester, som er forankret i sosialtjenesteloven, pålagt en selvstendig plikt til internkontroll. Samtidig blir fylkesmennenes tilsyn med disse private virksomheter regulert på samme måte som tilsynet ellers etter sosialtjenesteloven. Forskriftens kapittel 3 med særlige regler om tilsyn, oppheves. Forskriften opphever også de deler av gjeldende forskrift til sosialtjenesteloven som ble uaktuelle etter rusreformen.

#### **1. Bakgrunn**

Frem til 1. januar 2003 var Fylkesmannens tilsyn avgrenset til institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester og detaljert regulert i forskrift. Fra da ble kommunene pålagt plikt til å ha internkontroll med virksomheter og tjenester etter kapittel 4 og dagjeldende 6A, jf. § 2-1. Samtidig ble Fylkesmannens tilsyn utvidet til å omfatte kommunens virksomhet etter de samme kapitler, jf. § 2-6. Bakgrunnen for dette var blant annet at avinstitusjonaliseringen hadde ført til at svært mange personer fikk

omfattende tjenester utenfor institusjon. Tilsynsmetodikken ble ikke lovregulert, men det ble forutsatt at Fylkesmannen i hovedsak skulle benytte systemrevisjon som sin tilsynsmetode.

Som følge av at tilsynet med fylkeskommunale institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester ble endret, uten at det ble tatt uttrykkelig stilling til private institusjoner, ble disse fortsatt regulert av forskriften til sosialtjenesteloven, jf. Rundskriv U-14/2002. Som en del av rusreformen ble sosialtjenesteloven §§ 2-1 og 2-6 fra 1. januar 2004 utvidet til å omfatte virksomhet og tjenester etter kapittel 6 og 7. Rusreformen omfattet imidlertid ikke private institusjoner for rusmiddelmissbrukere som ikke hadde fylkeskommunale avtaler. Dette førte til at omleggingen av fylkesmennenes tilsyn ikke ble gjort gjeldende for disse institusjonene. Samtidig ble sosialtjenesteloven § 7-10 første ledd utvidet slik at Kongen kan gi forskrift om at også private institusjoner og private boliger som ikke benyttes av kommunen, skal omfattes av plikt til internkontroll. Denne hjemmelen har til nå ikke vært benyttet.

## **2. Formål og hovedinnhold**

### **Endring av forskrift til sosialtjenesteloven**

Ved rusreformen ble de institusjonene for rusmiddelmissbrukere som var fylkeskommunale eller hadde fylkeskommunale avtaler overført til de regionale helseforetakene uten at private institusjoner uten kommunale avtaler samtidig ble regulert. Reglene i kapittel 3 i forskriften til sosialtjenesteloven gjaldt etter dette fortsatt for private institusjoner og private boliger med heldøgns omsorgstjenester som ikke var omfattet av rusreformen eller hadde inngått avtale med noen kommune.

Forskriften til sosialtjenestelovens detaljerte regler om tilsyn (forskriftens kapittel 3) er nå erstattet med en generell bestemmelse om tilsyn med private institusjoner og private boliger med heldøgns omsorgstjenester. Endringene fører til at Fylkesmannens tilsyn gir mulighet for ensartet metodikk. Forskriften vil legge til rette for et samordnet tilsyn samtidig som tjenestemottakeres rettssikkerhet vil være ivaretatt på lik måte, uavhengig av om tjenestene ytes fra private eller kommunale virksomheter.

I følge sosialtjenesteloven § 4-2 d omfatter de sosiale tjenestene blant annet plass i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester til dem som har behov for det på grunn av funksjonshemming, alder eller av andre årsaker. Hva som skal regnes som bolig med heldøgns omsorgstjenester er definert i § 7-2 i forskrift til sosialtjenesteloven. Begrepet "institusjon" er ikke klart definert. Uklarheten er blitt større etter rusreformen da fylkeskommunens ansvar for institusjoner for rusmiddelmissbrukere ble overført til de regionale helseforetakene, og dermed ikke lenger er regulert i sosialtjenesteloven.

Siden det arbeides med oppfølgingen av Berntutvalgets forslag om en ny felles lov om sosial- og helsetjenester i kommunene, finner departementet det lite hensiktsmessig å endre forskriftens kapittel 7 eller lovens § 4-2 d, som omhandler institusjoner.

Hensikten med forskriftsendringene er at institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjenester skal ha internkontroll og styre sine tjenester slik at rettighetene til brukerne sikres. På denne bakgrunn er det etter departementets syn sterke grunner som taler for å fortolke begrepet institusjon vidt.

Forskriftsendringene vil særlig få betydning for private institusjoner som tilbyr omsorgstjenester til rusmiddelmissbrukere der tjenestene ikke er å anse som tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmissbruk etter spesialisthelsetjenesteloven § 2-1 a nummer 5 og dersom institusjonen heller ikke har driftsavtale med kommuner.

### **Endring av internkontrollforskriften**

Etter sosialtjenesteloven omfattes ikke private virksomheter uten avtaler med kommuner av internkontrollplikten. I tilsynsmeldingen for 2004 påpeker Statens helsetilsyn en økning i antall private virksomheter som yter sosial- og helsetjenester til brukere med langvarige behov. Statens helsetilsyn har registrert svikt i oppfølging fra bestillerkommunene ved bruk av private aktører, og understreker at kommunene må sikre at slike avtaler omfatter plikt til å føre internkontroll i virksomheten.

På denne bakgrunn er internkontrollforskriften utvidet slik at private institusjoner og private boliger med heldøgns omsorgstjenester skal ha en selvstendig plikt til å ha internkontroll.

Forskriftsendringen tydeliggjør private aktørers ansvar for å sikre forsvarlig styring og kontroll av egen virksomhet. En selvstendig plikt til internkontroll for disse virksomhetene skal bidra til at tjenestemottakeres rettssikkerhet blir ivarettatt uavhengig av om tjenestene ytes fra private eller kommunen.

Endringen innebærer ingen endringer i kommunens plikt til å la egne internkontrolltiltak omfatte private virksomheter som de benytter som en del av sitt tjenestetilbud. Dette følger direkte av sosialtjenesteloven § 2-1 annet ledd.

Som følge av at sosialtjenesteloven § 2-1 tidligere er utvidet til å omfatte kommunens virksomhet og tjenester etter kapittel 6 og 7, vil endringen i § 2 i internkontrollforskriften føre til at anvendelsesområdene i henholdsvis lov og forskrift blir sammenfallende.

### **3. Andre endringer av forskrift til lov om sosiale tjenester m.v.**

Innholdet i kapittel 2, 9 og 10 i forskriften til sosialtjenesteloven ble uaktuelt da rusreformen ble gjennomført, uten at disse kapitlene i forskriften ble opphevet. Kapittel 4 bortfaller da kapitlet ikke lenger har selvstendig betydning. Disse kapitlene er nå opphevet sammen med kapitel 11.

Etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-14 andre ledd gjelder bestemmelsene i sosialtjenesteloven § 7-11 og forskrifter gitt med hjemmel i denne bestemmelsen også for tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmissbruk. Bestemmelsen ble vedtatt

ved rusreformen og skulle sikre at reglene om beboernes rettigheter og bruk av tvang under opphold i rusinstitusjoner i forskriftene til sosialtjenesteloven kapittel 5 ble videreført også etter at tjenestene ble overført til spesialisthelsetjenesten og helselovgivningen.

Dette er imidlertid ikke en hensiktsmessig varig lovteknisk løsning. Departementet har derfor på høring et forslag om å oppheve spesialisthelsetjenesteloven § 3-14 andre ledd og erstatte den med en hjemmel til å gi selvstendige forskrifter med regler om gjennomføring av opphold i rusinstitusjoner, jf. høringsnotat om endringer i pasientrettighetsloven etter rusreformen m.m. av 19. juli 2006. Dersom dette forslaget blir vedtatt, vil kapittel 5 i forskriften til sosialtjenesteloven bli opphevet når ny forskriftshjemmel og eventuelt nye forskrifter trer i kraft.

Med hilsen

Jo Flydal  
avdelingsdirektør

Hanna Norum Resløyken  
førstekonsulent

Vedlegg:

Endring FOR 1992-12-04 nr 915: Forskrift til lov om sosiale tjenester m.v.

Endring FOR 2002-12-20 nr 1731: Forskrift om internkontroll i sosial- og helsetjenesten.

## **Forskrift om endring i forskrift 20. desember 2002 nr. 1731 om internkontroll i sosial- og helsetjenesten**

Fastsatt ved kgl. res. 1. desember 2006 med hjemmel i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. §§ 2-1 tredje ledd og 7-10 første ledd. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet.

### I

I forskrift av 20. desember 2002 nr. 1731 om internkontroll i sosial- og helsetjenesten gjøres følgende endring:

§ 2 skal lyde:

Forskriften gjelder de virksomheter som omfattes av helselovgivningen og er pålagt internkontrollplikt etter lov om statlig tilsyn med helsetjenesten § 3. *I tillegg omfattes de virksomheter som er pålagt plikt etter lov om sosiale tjenester jf. § 2-1, og private institusjoner og private boliger med heldøgns omsorgstjenester, jf. § 7-10.*

### II

Forskriften trer i kraft 1.1.2007.

**Forskrift om endringer i forskrift 4. desember 1992 nr. 915 til lov om sosiale tjenester m.v.**

Fastsatt ved kgl. res. 1. desember 2006 med hjemmel i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. § 7-10 første ledd. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet.

I

I forskrift av forskrift 4. desember 1992 nr. 915 til lov om sosiale tjenester m.v. gjøres følgende endringer:

Kapittel 2, 4, 9, 10, 11 og §§ 3-2 til 3-16 oppheves.

Overskriften skal lyde:

*Kapittel 3. Tilsyn med private institusjoner og private boliger med heldøgns omsorgstjenester*

§ 3-1 skal lyde:

*Fylkesmannen fører tilsyn med private institusjoner og private boliger med heldøgns omsorgstjenester som ikke er tatt inn i kommunens plan, jf. sosialtjenesteloven § 7-10.*

II

Forskriften trer i kraft 1.1.2007.